

Լըրեակն հազիւ թէ ջրոյ երեք քառորդ խտութիւնը կ'ունենայ, որով մոլորակներէն քան զամէնը թեթեւ կ'ըլլայ։ Իրեն խտութիւնը ինձորենւոյ փայտին խտութեանն հետ կրնայ բազմապատուիլ։ պարզ մարմնոց մէջ մէկ հատ մը միայն կը գտուի, լիւիոն ըսուածն, որուն խտութիւնն այս մոլորակիս խտութեանէն նուազ ըլլայ։ Ուրանոսի խտութիւնը կ'ըլլայ 0.98, որ ըսել է թէ թորեալ ջրէն քիչ վար է, և կրնայ բազմապատուիլ ադիոն ըսուած պարզ մարմնոյն խտութեանն հետ։ Պոսիդոնի խտութիւնը կ'ըլլայ 1.21, քիչ պակաս Լուսնի թափի խտութենէն, և կրնայ բազմապատուիլ կազնւոյ փայտին միջուկին խտութեանն հետ։ Իսկ լուսնի խտութիւնը կ'ըլլայ երեք անգամ և մէկ երրորդ աւելի քան զջուր, և կրնայ համեմատուիլ անգղիացի Քլիւդ-իլաս ապակոյն կամ զինկ ըսուած մետաղին խտութեանը։

Եւստոն կը համարի Փայլածուն և Լուսնեակը քան զամէն մոլորակներն աւելի խիտ և աւելի խանձողած արեւուն ջերմութենէն, և մէկաւրնք որ աւելի հեռու են՝ նուազ ջերմութե պատճառաւ զուրկ են այն մետաղական և հանքային ծանր գոյացութիւններէն, որոնցմով լի է երկիրս։ որմէ կը հետևցնէ թէ մոլորակներն այնչափ աւելի խիտ են որչափ աւելի արեւուն մօտ են, և բոլոր մոլորակաց ծանրութիւններն այնպէս կը բազմապատուին իրարու հետ՝ ինչպէս իրենց ձգողութիւնները։ Իստողութիւնն ըստ ամենայնի չհաստատեց Եւստոնի այս կարծիքը նկատմամբ մոլորակաց հեռաւորութեանն իրենց խտութեան նուազելուն։

Քեպլեր փափագ մը ունեցեր էր մոլորակագունտ մը կազմելու, որուն վըրայ այն իւրաքանչիւր երկնային մարմինները մէյմէկ գնդակ ըլլային, մէջնայնագիտի հեղանիւթով լեցուն՝ որ ամենց ներքին գոյացութեանն հետ վերաբերութիւն մը ունենար։ Լըրեք լեցուած ըլլար զինւոյ ոգիքով, Փայլածուն՝ հասարակ օդով, Լուսնեակը՝

հեղուկ մեղրով, Հրատը՝ ափսինդով, Լուսնեակը՝ գինւով, և Լըրեակը գարեջրով։

Եւստոն հեղուկներն ոչ միայն այլ և այլ մոլորակաց խտութեանց հետ վերաբերութիւն մը չունէին, այլ և ոչ իսկ անոնց բարոյական, կամ լաւ ևս՝ ահարկայական որակիտութեանցը, որ ըստ Քեպլերի կ'ընծայուէին իւրաքանչիւր մոլորակաց։

Պատկեր Հայկական դպրոցեան։

Ըգգերնուս նախնի գրաւորական միակ պարծանքն որ ամէն հայասիրի սիրտը թունդ կը հանէ և զոր կենդանացնելու համար ամենայն հնարաւոր ջանք պէտք է ընենք՝ ի սէր ճշմարտութեան, որպէս զի մեր նախնեաց արդեանցը փոխարէն մեր երախտագիտութիւնը չնուազի, օգտաշուհ կը սեպենք Լազմավիպիս առաջիկայ տալոյն ընթացքին մէջ, մեր ազգային մատենագրութեան պարծանքները համառօտիւ յիշատակել, ըստ կարգի հընութեան և դարուց՝ իւրաքանչիւր հեղինակին անունն և երկասիրութիւնքը գնելով։ Փափաքելի էր որ Հայոց պէս երկարատե և բազմադարեան տէրութիւն մը հանձարոյ զարգացման անյիշատակ դարեր չունենար՝ և կարենայինք վստահութեամբ մը մենք ալ մեր մատենագրութեան սկիզբը շատ հեռու ժամանակներէ սկսիլ։ բայց չորրորդ դարէ կանուխ սկսիլ կարելի չէ։ այն միջոցին որ Հայոց մէջ աներկբայապէս երկրորդ անգամ սկսաւ գրականութե փայլը ցոլանալ, աւետաւոր Հայաստան աշխարհի ոսկեղէն դարուն։

Իսինք չորրորդ դարէն, որովհետեւ դժբաղդաբար Հայոց ազգիս անխուսելի ճակատագիրը մինչև այն ատեն եղած ամենայն ինչ եղծեր ու անյիշատակ լուսութեան մը տակ թաղեր է։ Սոսն զի ով կրնայ կարծել թող թէ հաւատալ, որ ի Հայաստան այնչափ

անխնամ թողուած ըլլան գեղեցիկ դպրութիւնք՝ այնչափ հազարաւոր տաւրիներ, երբ ուրիշ կողմանէ կը տեսնենք զինքը համեմատութեամբ իր մեր ձաւոր ազգայ աւելի հանճարեղ, խաղաղասէր, երկայնամիտ և կրօնասէր. արդեօք կարելի է որ ունեցած ըլլան նախնի հայք իրենց մեհենական գլուխածքները, պաշտած աստուածներուն պատմութիւնները, արի արանց և կամ դիւցազնացեալ լստաւազգայ և Սահագնի մը առասպելաբանութիւնները որոնց էութեանը վրայ բնաւ տարակոյս մը չեն ձգեր մեր պատմական յիշատակարանները. բայց ո՞վ կրնայ կոյր բախտին դէմ պատերազմիլ, և կամ անոր ըստ կամի ըրած փասուցը դարման տանիլ:

Ի՞նչ այս պատճառաւ մինչև ցորորդ դար նշանակելու բան մը չունինք՝ բայց եթէ այն ինքնախօս խորհրդաւոր լուծիւնն որ շատ բան գուշակել կուտայ մարդուս: Եւ խորունկ լուծեմէջ քանի մը ցանկալի անուանց արձագանքներ դեռ ևս կը հնչեն, ինչպէս Սարաբաս մը և այլք. զորս 'ի միասին դնելով նախ կը սկսինք ապա չորորդ դարէն:

Եւ մատենագրական ցուցակին մէջ դնենք նաև թարգմանութիւնքը, որոնք ինչպէս յայտնի է մեր մատենագրութեան ընտիր և կարևոր մասերէն մէկը կը կազմեն: Եւստղանիշով դրուածները կը ցուցնեն թէ այն գրեանքը տպագրութեամբ ալ 'ի լոյս ընծայուած են յազգիս:

ՊԱՏԿԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՊՐՈՒԹԵԱՆ

Մատենագիրք ցորորդ դար

Մար Արաս Կատինայ.

Ղերտբնա.

Ուղիայ.

Բարդաժան.

Արտիդէոս Եպիսկոպոս.

Խոստորոտ.

Բրոյերնախոս կամ Պարոյր Սիւնի. Ճարտասան քաջ:

Պատմութիւն Հայոց:

Պատմութիւն վարուց Աբգարու եւ Սանատրիոյ:

Մեհենական պատմութիւն Անուոյ:

Մասն ինչ պատմութեան Հայոց:

Պատմութիւն վարուց Ս. Գրիգորի Լուսաւորչի:

Պատմութիւն գործոց Յուլիանոսի և Շապհոյ և այլոց:

Զորորդ դար.

Ա. Պատկեր ամ տեսան 300-399

Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ.

Ս. Յակ. Մծրն. հայրապետ.

Զննոր գրակ.

Ագարանգեղոս.

Ս. Ներսէս Մեծն Պարբե.

Փաստոս քոզանդ.

Ա. Յաճախապատում* : — Բ. Կանոնք թուով երեսուն. անստոյգ : — Գ. Աղօթք* համառօտք:

Ա. Զգօն* : — Բ. Նամակ* մի առ հաւատացեալս որ 'ի Տիգրոն քաղաքի:

Պատմութիւն* Տարօնոյ:

Ա. Պատմութիւն* դարձի 'ի հաւատս Քրիստոսի ազգիւս Հայոց : — Բ. Թուղթ դաշանց աղաւաղեալ:

Պատմառ զարգացման դպրութեան ազգիս : Դոյզն և համառօտ երկասիրութիւնք:

Պատմութիւն* Հայոց:

ՎԵՆԵՏԻԿ Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ